BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA AXLOQIY FAZILATLARNI SHAKLLANTIRISHDA PEDAGOGNING MULOQOT MADANIYATI TA’SIRI

Sultonova Muqaddas Olim qizi
muqaddassultonova9281@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining axloqiy dunyoqarashini shakllantirishda o‘qituvchi muloqot madaniyatining o‘rni va ahamiyati tadqiq etilgan. Pedagogik muloqotning psixologik xususiyatlari, o‘qituvchining nutq odobi va muomala madaniyati o‘quvchi shaxsiga ko‘rsatadigan ta’siri tahlil qilingan. Maqolada o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi samarali muloqotni tashkil etish bo‘yicha tavsiyalar keltirilgan.*

Kalit so‘zlar: *pedagogik muloqot, muloqot madaniyati, axloqiy fazilatlar, boshlang‘ich ta’lim, o‘qituvchi namunasi, nutq odobi, pedagogik etika.*

Abstract: *This article examines the role and importance of the teacher's communication culture in shaping the moral worldview of primary school students. The psychological features of pedagogical communication, the effect of the teacher's speech etiquette and treatment culture on the student's personality are analyzed. The article provides recommendations for organizing effective communication between teacher and student.*

Keywords: *pedagogical communication, communication culture, moral qualities, primary education, teacher example, speech etiquette, pedagogical ethics.*

I. Kirish.Boshlang‘ich sinf o‘quvchisi uchun o‘qituvchi nafaqat bilim beruvchi shaxs, balki eng oliy axloqiy namuna hisoblanadi. Bolalar 7–11 yosh davrida o‘zlariga yaqin bo‘lgan kattalarning, ayniqsa, o‘qituvchisining harakatlari, gapirish ohangi va munosabatini ongsiz ravishda nusxalaydi

imrconf.com

(imitatsiya qiladi). Shu sababli, pedagogning muloqot madaniyati ta'lim jarayonining shunchaki vositasi emas, balki tarbiyaning eng qudratli qurolidir.

II. Pedagogik muloqotning mohiyati va vazifalari

Pedagogik muloqot — bu o'qituvchi va o'quvchilar jamoasi o'rtasidagi o'zaro hamkorlik tizimi bo'lib, u quyidagi vazifalarni bajaradi:

1. Axborot almashish: Bilimlarni yetkazish.

2. Psixologik aloqa: O'quvchida darsga va fanga nisbatan mehr uyg'otish.

3. Tarbiyaviy ta'sir: O'quvchining ichki dunyosini, axloqini shakllantirish.

Pedagogning muloqot madaniyati uning ilmiy saviyasi, ma'naviy qiyofasi va kasbiy mahoratining ko'zgusidir. O'qituvchining o'quvchiga "Siz" deb murojaat qilishi, uning fikrini oxirigacha tinglashi bolada o'ziga nisbatan hurmat va o'zgalarni qadrlash hissini uyg'otadi.

III. Muloqot madaniyatining tarkibiy qismlari

Boshlang'ich sinf pedagogining muloqot madaniyati quyidagi elementlardan tashkil topadi:

• Nutq madaniyati: Nutqning aniqligi, mantiqiyligi, boyligi va eng muhimi — ohangdorligi. Bolalar o'qituvchining ovozidagi mehribonlik yoki qattiqqo'llikni tez his qilishadi.

• Pedagogik takt (nafosat): O'quvchining shaxsiyatini kamsitmasdan, unga tanbeh bera olish yoki rag'batlantirish san'ati.

• Noverbal muloqot: Imo-ishora, nigoh va yuz ifodasi (mimika). Tabassum bilan boshlangan dars bolada ruhiy xotirjamlik yaratadi.

IV. O'qituvchi muloqoti orqali axloqiy fazilatlarni shakllantirish

O'qituvchi o'z muloqoti orqali o'quvchilarda quyidagi fazilatlarni shakllantiradi:

1. Haqqoniylik va samimiylik: Agar o'qituvchi o'z so'zida tursa va va'dasini bajarsa, bolada sodiqlik shakllanadi.

imrconf.com

2. O‘zaro hurmat: O‘qituvchining boshqa o‘qituvchilar yoki ota-onalar bilan madaniyatli muloqoti bolalar uchun "jonli darslik" bo‘ladi.

3. Vazminlik: Murakkab vaziyatlarda (masalan, o‘quvchi tartibni buzsa) o‘qituvchining o‘zini bosib olishi bolaga sabr-toqat darsini beradi.

V. Xulosa.Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining axloqiy fazilatlarini shakllantirish bevosita pedagogning muloqot madaniyatiga bog‘liq. O‘qituvchi shunchaki "axloq" haqida gapirishi yetarli emas, u o‘z muloqoti bilan axloqiy namuna bo‘lishi shart. Zero, pedagogik mahorat — bu so‘z va amalning birligidir. To‘g‘ri tashkil etilgan muloqot bolaning jamiyatda o‘z o‘rnini topishi va komil inson bo‘lib yetishishida asosiy omil bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. "O‘qituvchi va murabbiylar — yangi O‘zbekistonni barpo etishda asosiy tayanchimizdir". – Toshkent, 2020.
2. Zunnunov A. "Pedagogika tarixi". – Toshkent: "Sharq", 2004.
3. G‘oziyev E. "Muloqot psixologiyasi". – Toshkent, 2010.
4. Muslimov N.A. "Kasbiy shakllanish nazariyasi". – Toshkent, 2015.

imrconf.com